

bestod? Eller skal der herved forståes, at det skal være tilladt at sammenlægge Gaarden med Hovedgaarden? Jeg vil antage, at det Sidste er Tilfældet, at Udvalget virkelig mener en fuldkommen fri Raadighed; men det turde dog maaffee være Tvivl underkastet, hvorledes disse Ord maatte forståes.

Carlsen: Grunden, hvorfor jeg ikke har kunnet slutte mig til Indstillingen til § 1, er først, at jeg ikke kan finde det forsvarligt at behandle Fæstegodssets Overgang til Selveie uden tillige at underkaste de øvrige Grene af Landbolovgivning en Revision. Dernæst, som jeg allerede ved første Behandling udtalte, er det afgjort for mig, at den Fæstetvang, der hviler paa den saakaldte Bondejord, er eens overalt, enten det er Selveie, eller det er under samlet Gods, og jeg anseer derfor den Forandring for et Brud paa den bestaaende Fæstevogtning, hvorved den Bondejord, der er under Godsfærne, bliver stillet i en exceptionel Stilling. Det vil da være meget let at see, at Godscierne derved komme ind under andre Billaar. Det er slet ikke min Hensigt at ville fremkalde en Undersøgelse af det Spørgsmaal, om Fæstetvungen er eens eller ikke for alt Fæstegods, men jeg vil kun sige, at jeg er aldeles overbevist om, at den er eens, ligesom jeg ogsaa troer, at Udtrykkene i Resolutionen af 1806 bestyrke denne Anskuelse. Det vil vist findes meget naturligt, at det hos Besidderne af samlet Gods fremkalder en ikke ringe Vængstelse, at see sig saaledes satte i en exceptionel Stilling, og jeg troer, at der ikke er saa liden Grund til denne Vængstelse, og da nu de øvrige Medlemmer af Udvalget med mig ere enige i, at det ikke har nogen stor praktisk Betydning, saa seer jeg ikke, hvorfor man skal have Fæstetvungen for en Deel af Fæstegodsset.

Nosern: Naar min ærede Ven tilvenstre, som nu satte sig, yttrede, at det øvrige Udvalg var enig i, at det ikke havde stor praktisk Betydning, om Fæstetvungen paa disse Selveiegaarde bliver hævet, maa jeg for mit Bedkommende dog derimod gjøre en lille Modbemærkning. Jeg troer, at det faaer en meget stor praktisk Betydning, om § 1 bliver til Lov

eller ikke. Jeg seer deri en praktisk Vedtægts til at faa Fæstetvungen ud af Lovgivningen, og da jeg lægger stor Vægt paa, at dette Forhold, der fra alle Sider erkendes for uholdbart, eller hvad andet Udtryk man nu vil give det, hæves, saa har jeg sludt alle andre Betænkkeligheder tilside, som ellers kunde reise sig imod at vedtage den foreslaaede § 1, og det er min Grund til, at jeg i dette Punkt aldeles kan slutte mig til Majoriteten i Udvalget. Forfaavidt den høitæredede Minister yttrede, at man har kjøbt Godseierne til at gjøre sig selv ikke ubetydelige Fordele, skal jeg indrømme, at det vistnok er i høi Grad i Godseierens Interesse og til Fordeel for ham, forsaavidt det skaffer ham større Indtægter, at overdrage Fæstegodsset til Selveieendom, men jeg maa dog ved Siden af dette fremhæve, at jeg troer, at det endnu klarere har vist sig, at det ogsaa kan være til Brugerens Fordeel, og at netop de Fordele, der ere komne Fæsteren tilgode, have været de overveiende. Det er vist ikke ualmindeligt, jeg kan sige, det er saa i de fleste Tilfælde, at Brugeren, naar han ved frivilligt Kjøb har faaet sin Fæstegaard tileie, Dagen efter har solgt den igjen for det Dobbelte, saa han har faaet, saa at sige, Gaarden til Eiendom for Ingenting. Det kan altsaa næppe miskjendes, at den største Deel af Gevinsten er kommen til Brugeren, men jeg misunder langt fra Brugeren dette. Forsaavidt man skal lægge Vægt paa den Fordeel, Godseieren vil opnaa ved Salget, er det uomtvisteligt, at han vil opnaa en endnu større Indtægt, naar han opsætter at sælge indtil Fæsteledighed og saa sætter Gaarden til Auction. Jeg troer, at det er uomtvisteligt, at han derved vil vinde mangfoldige Procent. Jeg troer derfor, at der vel kan være en Opfordring fra Lovgivningens Side til at gjøre det mere og mere tillokkende for Godseierne — om jeg maa bruge dette Udtryk — at sælge, og jeg troer paa Grund deraf, at den foreslaaede nye § 2 haade lader sig forsvare og desuden ligesom er fuldkommen rigtig, naar Lovgivningen vil virke for Selveieendoms Udbredelse paa den efter min Mening eneste rette Maade, nemlig ved frivillige Salg.